

วิทยานิพนธ์เรื่อง	รูปแบบการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัด เพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า
คำสำคัญ	การกำหนดนโยบาย/การรักษาแบบผสมผสาน/ดนตรีบำบัด/ โรคซึมเศร้า
นักศึกษา	ประสิทธิ์ศุภการ พึ่งบุญ ณ อยุธยา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ปกพพล เต็มธีรภัก
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ จักรกริช กล้าผจญ
หลักสูตร	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัดเพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเป็นวัตถุประสงค์สูงสุด โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการวิจัยข้อมูลทางเอกสาร โดยการวิจัยภาคสนามเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม จำนวน 10 ราย ได้แก่ 1) ผู้บริหารทางด้านดนตรีบำบัด 2) จิตแพทย์ 3) ผู้เชี่ยวชาญหรือนักดนตรีบำบัด และ 4) กลุ่มบุคลากรสนับสนุนทางด้านจิตเวช ขณะที่การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารภายในประเทศ และเอกสารทางการปฏิบัติงานด้านดนตรีบำบัดจากสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาและวิเคราะห์ภายใต้ 4 ประเด็นสำคัญ ซึ่งยึดตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยศาสตร์ทางด้านดนตรีบำบัดในการรักษาโรคซึมเศร้า 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของสถาบันดนตรีบำบัดในต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัด ต่อการใช้ดนตรีบำบัดเป็นการรักษาแบบผสมผสานภายในประเทศ และรูปแบบการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัด เพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และ 4) เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัดเพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ผลจากการวิจัย พบว่า ประชากรผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ราย มีความเห็นว่าดนตรีมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์ โดยในแต่ละรายต่างมีเหตุผลรองรับที่แตกต่างกันออกไป ขณะที่ในประเด็นการวิจัยเอกสารในการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของสถาบันดนตรีบำบัดในต่างประเทศ พบว่า จากข้อมูลที่ได้ทำการสืบค้นพระราชบัญญัติและมาตรฐาน

การปฏิบัติงานของนักดนตรีบำบัดในสหรัฐอเมริกา มีทั้งหมด 3 ฉบับ ได้แก่ 1) Music Therapy Act (AB 1279) 2015 เป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติของนักดนตรีบำบัดและการออกไปประกอบวิชาชีพ การต่ออายุใบอนุญาตวิชาชีพ 2) An Act Concerning Music and Art Therapy (SB 354) 2016 เป็นพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยการให้การจำกัดความของ “ศิลปะและดนตรีบำบัด” ขออนุญาตสำหรับการออกไปประกอบวิชาชีพชั่วคราวสำหรับนักดนตรีบำบัดฝึกงาน แนวทางการขอใบอนุญาต คุณสมบัติ และการต่ออายุ การบังคับใช้และการดำเนินการทางวินัย และ 3) Music Therapy Clinical Self-Assessment Guide เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านดนตรีบำบัด 8 มาตรฐานในการดำเนินงานของนักดนตรีบำบัด ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกมาได้เป็น 4 ช่วง คือ การวางแผนก่อนการปฏิบัติงาน, ระหว่างการปฏิบัติงาน, สิ้นสุดการปฏิบัติงาน และการรวบรวมข้อมูลนำเอาผลการบำบัดไปต่อยอดทางวิชาการหรือการปฏิบัติงาน และการรักษาข้อมูลการปฏิบัติงาน

โดยส่วนของประเด็นศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดต่อการใช้ดนตรีบำบัดเป็นการรักษาแบบผสมผสานภายในประเทศ และรูปแบบการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัด เพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า จากข้อมูลทั้งเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ผลออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นว่าด้วยอุปสรรคต่อการใช้ดนตรีบำบัดภายในประเทศว่าขัดต่อสิทธิของผู้ป่วยหรือไม่ ข้อค้นพบที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก คือ “ไม่ขัดต่อสิทธิผู้ป่วย” เนื่องจากยังไม่มีกฏที่ตราว่าดนตรีบำบัดในกฎหมายภายในประเทศ แต่อุปสรรคที่พบคือกลุ่มผู้มีอำนาจยังไม่ให้ความสำคัญ และยังขาดความเข้าใจต่อการใช้ดนตรีบำบัด รวมทั้งกลุ่มบุคลากรทางด้านจิตเวชและดนตรีบำบัดภายในประเทศ ยังมีจำนวนไม่มากนัก ส่งผลให้การสร้างผลงานวิชาการยังขาดน้ำหนักที่จะเข้าไปกระตุ้นสังคมให้ตระหนักถึงการใช้นวัตกรรมในรูปแบบผสมผสาน และการดำเนินงานของจิตแพทย์และนักดนตรีบำบัดก็ยังเป็นไปในลักษณะที่แยกกันปฏิบัติงานอยู่ รวมทั้งภาวะสังคมปัจจุบันด้วยโรคโคโรนาไวรัส 2019 (Covid-19) ที่ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนกมากขึ้น และสุดท้ายคือ กลุ่มผู้ป่วยที่ยังไม่รู้จักแนวทางการดูแลตนเองให้ดีพอหรือมีพฤติกรรมที่ทำให้การรักษาเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ และญาติหรือผู้ดูแลผู้ป่วยขาดความเข้าใจต่อความรู้สึกของผู้ป่วย

ขณะที่องค์ประกอบของการส่งเสริมการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัดเพื่อผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ ด้านนโยบายสนับสนุน ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

โดยเมื่อเอาผลของการวิเคราะห์ทั้ง 3 ประเด็นข้างต้นมาทำการสังเคราะห์ จึงได้เป็นผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัยนี้ คือ PENG Model ประกอบด้วย Paradigm Shift 4 ส่วน ได้แก่ **P:** Policy & Legal กล่าวถึงนโยบายและกฎหมาย **E:** Education & Environment กล่าวถึงการศึกษาศาสนาและสภาพแวดล้อมภายในประเทศ

N: Natural of Music บริบทของดนตรีในฐานะเครื่องมือในการบำบัดรักษาและการควบคุมให้การ
ใช้งานเป็นไปอย่างปลอดภัย และ **G:** Government Supporting การสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในด้าน
ของนโยบาย เงินทุน การให้ความสำคัญต่อการรักษาแบบผสมผสานด้วยดนตรีบำบัด เพื่อผู้ป่วย
โรคซึมเศร้า